

**KE-
VEN**

allisatie.

waren tegen
enoemd. Zij
st of slechts
toepassing
het gansche

ling van het
brengt geen
agt ook Drs
schrift „Eco-
waarin de
oen?
welke nor-
nisch tempo
n de praktijk

onalisatie" is
telt de „rege-
moelijkheden.
en zoo ja
lagen, en zoo
restatie wor-
reentage? En
door de ge-
heeft het dan
skas?

loor een meer
eent, dat het
ding", niet in
als algemeen
r de beheer-
t van arbeids-
lat „de ratio-
noolste rente-
ze organisatie
ot verhooging
elvaart".
ist. Zij wordt,
ds werd ver-
redigers der
ard. Maar de
ven. Wie zal
e invloed van
de algemeene
van „de men-
en, die door
rengesteld zijn,
is geen gemak-
r kunnen vol-

yen, uit de te
bedrijfs-econo-
eischen bij de
o, de conclusie
van rentabili-
Zijn antwoord
zal het, in de
s mogelijk zijn
den doorslag
ke omstandig-

glijk verbeterd
genezing kun-
de hormoon-
ten van. Maar
tot voor kort
gehe opvatting
stelijke functie
aterieele orga-
gen tijd in de
schouwing dan
was.

ering gekomen
i mensch, zoo
oog gekregen-
chten der ziel-
alyse⁹⁾, die de
zijsleven ont-
onbewuste be-
onez houding
ze afwijkingen,
zich in meer
De studie van
schonken een
kter vormt en
itie, het tempe-
tevorming, het
milieu spelen.
streden de zeer

telsel.
ten van klieren,
n afgevoerd, maar
en aldaar, of is
envoert, hun wer-

der Psychiatrie,
sontleding) tracht
den; vandaar dat
le.

heden kan men nu eenmaal niet veranderen, in-
dien men voor momentele beslissingen staat".
M.a.w. wanneer een bedrijf zich thans geplaatst
ziet voor den eisch tot rationalisatie, zal daaraan
voldaan moeten worden, ook al is de uitvoering
in zekeren zin nadeelig voor de maatschappij als
geheel, al moet deze b.v. de lasten van de verzor-
ging van talrijke uitgestooten arbeiders dragen.
Op het oogenblik is er geen andere weg. „Maar
wat men wel kan", vervolgt de schrijver in „Eco-
nomie" zijn betoog, „is er met alle kracht naar
streven, de doelstellingen en de organisatie van
de onderneming in den bedrijfstak, die binnen
zekere grenzen veranderbaar zijn, aan te passen
aan de gewenschte hoogere doeleinden. Deze ge-
volgtrekking vloeit voort uit de volkomen onder-
geschiktheid, waarin het ondernemings- en be-
drijfsdoel staan ten opzichte van het algemeen-
economisch-welvaartsdoel, en de nog hoogere
maatschappelijke en culturele doeleinden. In dit
breedere kader gezien, zal bij het oordeel over het
tempo waarin de nieuwe technieken mogen worden
doorgevoerd, de eisch van algemeen-economische
doelmatigheid van de rationalisatie moeten worden
gesteld."

Dr. Truyen drukt zich heel voorzichtig uit. Niet
het individuele belang der onderneming, meent
hij, mag tenslotte het tempo der rationalisatie
bepalen, maar het belang van de maatschappij als
geheel. Het bedrijf is er niet in de eerste plaats
om zichzelf wil; het vervult een speciale taak in
de maatschappij; het moet dienen.

Dit zij direct toegestemd, aan dat dienen is nog
een veel hoogere en schoonere betekenis toe te
kennen dan de schrijver in „Economie" noemt.
Vooral in deze tijden dringt zich de eisch op dat
niet „winzucht" of „concurrentievrees" of dergel-
ijke motieven het tempo der rationalisatie mogen
bepalen. En dat om oconomische redenen en in
het bijzonder om redenen aan de Christelijke zede-
wet ontleend. Maar ook met het aanvaarden van
deze stelling zijn de moeilijkheden geenszins opge-
lost. De heer Truyen voelt dat zeer wel. In het
geciteerde stuk zegt hij dat in de huidige omstan-
digheden de bedrijfs-economische eischen den
doorslag moeten geven, maar in het vervolg van
zijn artikel handhaaft hij die meening niet geheel.

De moeilijkheid is, luidt het, hoe de gestelde
norm (dat het bedrijfsdoel volkomen ondergeschikt
is aan de verschillende maatschappelijke en cultu-
rele doeleinden) in de praktijk in toepassing moet
worden gebracht, teneinde de rampzalige conse-
quenties der uitschakeling zooveel mogelijk te
„verkleinen". Nu, meent hij, een terugkeer tot de
z.g. vrije oconomische organisatie-vormen, zoo
deze al in verband met den stand van de huidige
techniek verenigbaar waren, niet het gewenschte
heil kan brengen, zal de oplossing wellicht moeten
worden gezocht in de richting eener wijziging van
de oconomische organisatie der maatschappij.
„Het oconomisch offer, dat misschien
moet worden gebracht, tengevolge van de
minder snelle ontwikkeling van de productie- en
verbruiksmogelijkheden, zal men moeten aanvaar-
den, om het grootere goed van een meer regel-
matige werkgelegenheid en van mindere onzeker-
heid in het levensbestaan te verkrijgen."

Hier wordt (de schrijver volgt zijn leermeester
Prof. Cobbenhagen in dezen) dus wel degelijk be-

bijzondere betekenis van het milieu, van de op-
voeding, van sociaal-oconomische toestanden, zoo-
als armoede en welvaart, voor het ontstaan van
geestelijke afwijkingen. Meer en meer komt men
tot het inzicht, dat krankzinnigen, zwakzinnigen,
geestelijk minder begaafden, psychopathen, alcoho-
listen, misdadigers, maatschappelijk ongeschikten,
moeilijk opvoedbare kinderen, wel allen in geeste-
lijk opzicht afwijkend zijn, maar velen hunner dit
slechts zijn door een stoornis in de wisselwerking
tusschen individu en gemeenschap.⁹⁾

Zoo is ontstaan naast de klinische psychi-
atrie, die bestudeert de geestelijke afwijkingen
van den mensch, hoofdzakelijk wat den persoon
van den zieke aangaat, de sociale psychi-
atrie, die zich bezighoudt met alle vraagstukken
betreffende op stoornissen in de geeste-
lijke gezondheid van individu en gemeenschap,
welke tak van wetenschap, ofschoon zich alleen
bepalend tot het afwijkende, van zoo groote waarde
is voor de geestelijke volksgezondheid.

Daar deze nieuwe inzichten in de psychiatrische
wetenschap inderdaad baan hebben gebroken komt
het duidelijkst en meest zichtbaar tot uiting in de
totale verandering, die de krankzinnigengestichten
den laatste tijd hebben ondergaan, want overal
is men bezig de laatste resten van de verouderde
verpleging van krankzinnigen op te ruimen. Werd
men vroeger op de z.g. onrustige afdelingen
direct omringd door een aantal scheldende, door
elkaar pratende en schreeuwende patiënten, zag
men er velen rusteloos heen en weer loopen of op
banken of op den grond liggen, zinloos voor zich
uit pratend, of trof men er een aantal vechtende
patiënten aan, in één woord een onoogelijk droe-

toogd, dat de bedrijfs-economische eischen ten-
slotte niet primair mogen zijn.

Hoewel deze meeningen een nadere bespreking
ten volle waard zijn, willen we liever nu het betoog
van den heer Truyen volgen, teneinde meer aan-
dacht aan zijn merkwaardige conclusies te kunnen
schenken.

„De ingewikkeldheid en omvangrijkheid van het
vraagstuk der techniekbeheersching", aldus verder
het betoog, „treden duidelijk voor oogen, indien
de maatregelen worden nagegaan, die zoowel door
het bedrijfsleven als van de zijde der overheid in
uitzicht zijn of worden genomen, om de maat-
schappij van het moderne ziekteverschijnsel van de
rationalisatie-werkloosheid te verlossen".

Als „maatregelen van particuliere zijde" noemt
de schrijver dan:

1o. Het tevoren kenbaar maken van de bevoegde
instanties van de invoering van arbeidssparende
werkwijzen door de werkgevers.

2o. het tijdig aanzeggen van het voorgenomen
ontslag aan de betrokken arbeiders, en inachtneming
van den nieuwen opzeggingstermijn bij de-
finitief ontslag.

3o. de betaling door de rationaliseerende onder-
neming van vergoeding voor rationalisatie-werk-
loosheid in een kas onder overheidstoezicht.

4o. de voorziening voor de werkgevers in de
dekkingsmogelijkheid door verzekering of onder-
linge compensatiekas, tegen het risico van betaling
der rationalisatie-werkloosheid-vergoeding.

5o. de geleidelijke invoering van de mechanisatie
door productie-„planning" (bedoeld is door het
maken van een systematisch plan met betrekking
tot de productie) en marktanalyse op langzicht
(een beschouwing dus over de (waarschijnlijke)
ontwikkeling der prijzen en van den afzet over
een geruime toekomstige periode), hetgeen tevens
de mogelijkheid opent van doorvoering der nieuwe
maatregelen in gunstige tijden.

6o. de verkorting van den arbeidsduur bij in-
voering van arbeidssparende methodes, al of niet
met behoud van het loon.

7o. de, door de rationalisatie overtollig geworden
arbeidskrachten zooveel mogelijk in het bedrijf
behouden door niet aanvulling bij personeelverloop,
het niet vervangen door goedkoopere jeugdige of
vrouwelijke krachten, het herscholen van de uit-
gestooten arbeiders in het bedrijf, hun uitwisseling
in de branche; het in aanmerking nemen van hun
sociale positie bij ontslag, hun pensionneering, of
vervroegde pensionneering.

8o. de systematische verzameling, rangschikking
en bewerking van gegevens, betrekking hebbende
op, of verband houdende met, de werkgelegenheid
in het algemeen en in de branche in het bijzonder.

De lezer merkt: een omvangrijke „verlanglijst".
Maar op de meeste dier wenschen is o.i. heel wat
aan te merken.

Dr. Truyen voelt ook wel bezwaren.

„De doorvoering van deze maatregelen", „gaat
het bedrijfs-economisch en sociaal raam der af-
zonderlijke onderneming verre te boven. Op zijn
minst is daarvoor reeds een bedrijfsstakgewijze
regeling noodzakelijk. De regeling in den bedrijfstak,
op zichzelf al ingewikkeld genoeg, wordt nog
veel ingewikkelder voor de beheersching van de

vige verzameling „gekken", waartusschen het ver-
plegende personeel zoo goed als dit mogelijk was
eenige orde trachtte te handhaven, tegenwoordig
vindt men deze toestanden zoo goed als niet
meer.⁹⁾

Witgekalkte muren zijn vervangen door vroolijk
gekleurde wanden. Voor groote banken en lange
tafels zijn in de plaats gekomen stoelen en kleine
tafeltjes met een kleedje en bloemvaasje. De ramen
met gedeeltelijk gekleurd glas geven een geheel
ander aanzien dan de vroegere getraliede vensters.
De uniforme gestichtskleeding wordt verlaten en
aan de patiënten wordt meer vrijheid gegeven dan
weleer. De ledigheid, die hier in bijzonderen zin
des duivels oorkussen is, heeft plaats gemaakt
voor nuttigen arbeid, passend bij iederen patiënt
afzonderlijk.

Uit deze korte schets blijkt duidelijk welk een
diepgaande wijziging de verpleging van krankzin-
nigen heeft ondergaan. De kloof tusschen gesticht
en maatschappij is overbrugd. De inrichting, vroe-
ger een wereldje op zichzelf en als het ware afge-
kapseld in de samenleving, heeft verbindingswegen
gekregen met de maatschappij. Het gesticht is uit
zijn isolement getreden en als behandelingsinsti-
tuut voor een deel der zieken niet meer dan een
doorgangshuis, voor een ander deel arbeidsinrich-
ting en voor het kleinste deel slechts verzorgings-
inrichting en alzoo een schakel in de lange keten
tusschen voor- en nazorg.

Inderdaad, de psychiater heeft zijn horizon be-
langrijk verruimd, toen hij tot het besef kwam, dat
ook voor geestes-ziekten, evenals voor lichamelijke
ziekten, de samenleving prikkels oplevert. De

9) Dr. W. M. van der Scheer: De betekenis van het ge-
sticht voor de Geestelijke Volksgezondheid. Verslag van
de vergadering der Ned. Ver. ter bevordering der geeste-
lijke volksgezondheid, 20 Dec. 1930, blz. 23.

economische en sociale verhoudingen in de mo-
derne maatschappij als de overheid zich met de
regeling der techniek gaat bemoeien. Deze be-
moeling gaat in de richting van de rege-
ling der productie en van de organi-
satie van den menschelijken arbeid".

Wij willen het nu bij de opsomming der wen-
schen, en het noemen van de voorwaarde, waar-
onder deze naar het oordeel van den schrijver
zijn te verwerkelijken, laten. De bezwaren en de
beschouwingen over die „regeling" bewaren we
tot het volgende artikel.

Het opstel van Drs. Truyen vertolkt de meening
van een sterke groep, wier invloed op 'slands
politiek groot is. Daarom vragen we zooveel aan-
dacht voor zijn meening.

De inhoud van zijn artikel geeft bovendien dui-
delijk aan voor welke groote moeilijkheden het
oconomisch leven tengevolge der zeer snelle tech-
nische ontwikkeling staat. Niet alleen in ons land.

A.

B. t. B.

VROUWENVRAGEN

Een boek voor Moeder.

Is het erg belangrijk om Moeder te wezen?

„Bijna alle meisjes, als ze groot zijn, worden
moeder. Wat is daar nou aan. Zoo saai, alle
dagen maar weer hetzelfde: bedden afhalen, vaten
wassen en tafeldekken."

Dit was de wijsheid van een twaalfjarige. Maar
hoeveel werkelijke moeders spreken in een moede-
looze bui niet ongeveer gelijk? „Altijd maar weer
hetzelfde": bedden afhalen, baby's baden, luiers
spoelen, suikerpotten vullen, kruideniersboekjes
klaarmaken, confereeren met groenteboer en
slager, waschlijstjes controleeren, winkelhaken
dichthalen, eindeloze ladders wegmoffelen, bloe-
men gieten, en dan... vechten tegen stof en leeg
magen. Elke dag maar weer stofzuigen, met
schuimers loopen, stofdoeken kloppen. Pas is het
schoon, of daar stormt er weer iemand binnen.
„Vergeten voeten te vegen, neemt u me niet kwa-
lijk, Moes, 'k ga het gauw doen". Ach, ja, maar
de schoenvorm staat reeds hatelijk grijs-wit op
het tapijt. En dan dat eten koken, elke dag
maar weer een nieuw menu. Puzzles met restjes,
die te veel zijn voor een prikkje, en te weinig
voor een volledigen maaltijd. En die tóch benut
moeten worden. Aardappelen, vleesch, groente,
toetjes, hoe vaak hebben we het niet op onze
vingers uitgeteld. Aardappelen, groente, vleesch,
jus, hapje toe, voor vandaag is 't weer klaar. En
morgen? Ja, voor morgen ook. En overmorgen
is weer nieuwe zorg. Moeder-zijn, wat saai. Altijd
maar weer het-zelf-de.

Is het waar?

Kijk, als we vroeger eens een mistroostige stem-
ming hadden, dan konden we zoiets zeggen. Ons
betere ik protesteerde dan wel. Maar met een zóó
zacht stemmetje, dat het nauwelijks werd gehoord.
Maar nu, nu heeft dat betere ik een compagnon
gekregen, een bondgenoot zóó sterk, dat alle
moedelooze buien bij alle moeders voor goed wor-
den uitgebannen. Nu kan elke moeder weten, dat
moeder-zijn een der belangrijkste taken is, die

sociale psychiatrie, ontsproten uit het inzicht, dat
de oorzaak van geestes-afwijkingen eigenlijk nooit
zuiver individueel is, schenkt daarom aandacht aan
alcoholisme, geslachtsziekten, prostitutie, volks-
huisvesting e.d. en let niet minder op de talrijke
geestelijke stroomingen in de samenleving.

Met de ontwikkeling van de sociale psychiatrie
kwam tevens naar voren de prophylaxe, het stre-
ven de prikkels uit de samenleving te elimineeren
of te neutraliseeren. Zoo ontstonden de voor-
zorg voor geestesziekten, welke ten doel heeft
mensen, die geestelijk debiel¹⁰⁾ worden, door
raad en daad te steunen en te voorkomen, dat zij
in een gesticht belanden, en de nazorg van
geestes-ziekten, die ten doel heeft ontslagen ge-
stichts-patiënten den overgang in het vrije maat-
schappelijk leven te vergemakkelijken en dreigende
gevaaren te omgaan.

Deze z.g.n. buitendienst heeft derhalve een groot-
sche en uitgebreide taak. Op de consultatiebureaux
worden alle gewenschte inlichtingen verstrekt en
daadwerkelijke hulp en steun geboden. En voorts
bezoeken de geneesheeren, ter zijde gestaan door
de maatschappelijke werkers, de patiënten in hun
omgeving, gaan de huiselijke en maatschappelijke
omstandigheden na, verschaffen raad, effenen
moeilijkheden en betrachten op die wijze zoowel
voor- als nazorg.

Hieruit blijkt voldoende van hoe groote waarde
de sociale psychiatrie is voor de psychische hy-
giëne, want juist door dezen buitendienst wordt
de sociaal-praeventieve streving der geestelijke
volksgezondheid mogelijk.

D.

A. C. D.

10) Lichte vorm van zwakzinnigheid.

een menschenkind op de schouders kan worden gelegd, en dat moeder-zijn van een christelijk gezin niets minder is dan een goddelijke opdracht.

En zoo'n bondgenoot, die ons dat telkens weer in de gedachten brengt, hebben we wel nodig. Zoo groot is het gevaar, juist voor ons, moeders, die toch ook tegelijk huisvrouw zijn, om af te glijden naar het stoffelijke en verstrikt te raken in al de duizend-en-één zorgen van onze huishoudelijke machinerie, die toch ook perfect moet loopen, zonder hinderlijke stagnatie. En dan: met al die zorgen voor boonen-inmaak en te kort geworden jurkjes zijn we het zoo gauw weer kwijt, ons voetstuk van geestelijk werkster te zijn.

Maar dan ligt daar, op een tafeltje in den hoek van de kamer (u weet wel, vlak bij het zitje, waar we onze „rustige“ uren genieten) de bondgenoot, het mooie, groote Boek voor Moeder¹⁾ met z'n bemoedigenden, licht-crèmen band en het gezellige raamkiesje. Kijk alleen maar naar den band, en de moedeloosheid drijft al weg. Sla dan het boek open, bij een der eerste hoofdstukken over „De Moeder in de Geschiedenis“, of over „De bron van Moeders kracht“, of verderop over „Het kruis in het huwelijk“ of aan het eind, waar het gaat over „Moeder alleen“, of zelfs het hoofdstuk over „De oude dag“. Overal zult ge het lezen, op welk een hoog plan de moederwaardigheid een vrouw zet en met verwondering zult ge zien, dat de moeder, die in haar troosteloosheid meende niets anders dan huissloof te zijn, in rechtstreekschen dienst des Heeren is, elken dag weer.

Ik ben zoo blij met dit boek en zoo dankbaar dat de prijs zoo is, dat met een beetje sparen het binnen het bereik van vele gezinnen komen kan. Want dit boek is een bron, die men slechts zelden tevergeefs zal opstaan. Heel ons vrouwenleven bestrijkt het. Het bemoeit zich met de vraag „hoe laat zullen we opstaan?“ even goed als met het onderscheid tusschen zeepsoorten en de kwaliteiten van blikgroenten. Het licht in over de beste manier om een verhuizing aan te pakken en evenzoo goed handelt het over het probleem „mogen we ook wat zakgeld voor onszelf van het budget afnemen?“ De baby krijgt z'n deel, maar ook de kleuters en de schoolgaande kinderen: ja ook de puberteitsleeftijd is niet vergeten. De verhouding: „Vader—Moeder“, ook die met „Wederzijdsche familie“, „Buren“, „Kennissen“ en „Huispersoneel“ wordt besproken. Over het opstellen van een menu bij een feestelijke gebeurtenis, over het bedenken van cadeautjes en het schrijven van brieven, over handigheidjes bij het verstellen en ook over het voor ons allen zoo moeilijke punt „eens iets over te kunnen laten aan een ander“ en over de vraag van deelnemen aan het verenigingsleven, ja of neen, kan men in dit rijke boek lezen.

Niets is er bijna vergeten. Misschien, dat de principiële-aangelegden onder ons nog graag iets meer over de verhouding van de moeder (c.q. het gezin) en de kerk hadden willen hebben, en de aesthetischen wat uitgebreider over muziek en kunst, en ontdekken de tuiniersters met teleurstelling, dat de bloemen- en groententuin zelfs heelmaal vergeten is, maar als er een tweede druk komt, wordt dat mogelijk nog aangevuld. En dan zou het boek menschelekerwijze volmaakt zijn.

Ik hoop, dat dit boek in veel gezinnen een vaste plaats krijgt naast moeders eigen Bijbel, zooals men vertelt dat vroeger in de huiskamers onzer voorouders twee boeken naast elkander lagen: de Bijbel en de gedichten van Vader Cats. Trouwens, daarvoor behoeft men niet eens twee eeuwen terug te gaan, ik herinner me dat nog wel uit mijn eigen jeugd.

En dan zou ik ook wenschen, dat vaders dit boek eens in handen namen. Ja, want ook voor hen staat er heel wat in. Ze zullen eenig besef krijgen van de geweldige taak, die er op zwakke, maar door liefde en geloof sterke vrouwenschouders rust. En zij zullen misschien daardoor zelf te meer ook de verantwoordelijkheid van hun eigen vader-taak gaan beseffen. Er zijn nog te veel mannen, vooral ook onder de intellectuele werkers, die meer maatschappelijke dan vaderlijke verantwoordelijkheid bezitten.

En nu zou ik erg graag hier en daar uit de verschillende hoofdstukken iets gaan citeeren. Er staan zulke prachtige dingen in. Ook wel dingen, waar men eens over zou willen discussiëren. Een uittaling b.v. als van Dr Knoppers om groote zoon of dochter's Zondags maar naar „hun“ dominee te laten trekken, zal sommige „orde“-llevende ouders in verzet brengen. Maar dat hindert niet, wanneer het boek dit maar bewerkt, dat wij allen met te meer ernst onze grootsche oudertaak opnemen, omdat wij gezien hebben, dat in onze gezinnen de toekomst van Christus' Kerk bezig is op te groeien, en dat de Heere ons, vaders en moeders, als bewaarders en verzorgers daarover gesteld heeft.

Welk een taak!

Welk een opdracht!

Wordt het nu ook belangrijk om moeder te zijn?

Het is niets minder dan een goddelijke roeping!

En nu citeer ik toch nog even uit het prachtige hoofdstuk van Mevrouw Krann—v. d. Burg „Moe-

der—Vader“ dezen éenen zin: „Meestal is het voor de vaders moeilijker het goddelijke van hun be-roep te zien dan voor de moeders“.

Dat is zoo, vooral nu we zoo'n pracht van een helper-op-den-weg hebben gekregen als het Boek voor Moeder voor ons blijkt te zijn.

W. Cr.—de V.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Een nieuw pleidooi voor „de“ vereenvoudigde spelling.

III.

In twee artikelen brachten we eenige bedenkingen in tegen een door den Heer W. J. C. Buitendijk opgeworpen stelling, volgens welke Bilderdijk's taalbeschouwing een uitnemende basis zou vormen voor „de“ Vereenvoudigde Spelling.¹⁾

We waren van meening, en poogden dit met argumenten te staven, dat het tegendeel veeleer het geval was. Dat de (naturalistische) taalbeschouwing, welke door de school van Kolléwijn werd gepopulariseerd, met Bilderdijk's taalkundige beginselen, in hun samenhang beschouwd, in scherp conflict moest komen. Hiermede was evenwel nog niet direct de vraag aan de orde gekomen hoe wij, die toch niet in alles met Bilderdijk ééns geestes zijn, de bewuste beweging hebben te bezien.

Deze vraag wil de heer Buitendijk beantwoorden in de volgende stelling: „De spellingvereenvoudiging strijdt niet met de Calvinistische beginselen; integendeel, de taalbeschouwing, die er aan ten grondslag ligt is principiële juist“.

Alvorens de houdbaarheid van deze opvatting te toetsen, vestigen we de aandacht op twee dingen: ten eerste is hier sprake van „de“ spellingvereenvoudiging. De uitdrukking moge aan nauwkeurigheid te wenschen laten, maar blijkbaar is gedacht aan dat streven, waaraan de naam van Kolléwijn o.a. onafscheidelijk is verbonden. Een streven dat, ondanks nuances in opvatting bij zijn verdedigers, over 't geheel genomen een vrijwel zich zelf gelijk blijvend karakter draagt en zich bewust laat inspireren door moderne taalwetenschappelijke theorieën die hierin één zijn, dat ze den Schepper en Wetgever der taal niet erkennen.

Het tweede is dit: in de toelichting op zijn stelling veroorlooft de Heer Buitendijk zich deze ironie: „bij mijn weten, heeft tot nog toe niemand één plaats uit de H. Schrift of één artikel van de Belijdenis kunnen noemen waaruit blijkt, dat spellingvereenvoudiging zondig en verkeerd is“.

Natuurlijk niet. Niemand heeft de dwaasheid spellingvereenvoudiging te verketteren, maar hier loopt het geding over de vereenvoudiging, welke achtergrond en diepere motieven, welke beginselen door Dr A. Kuiper al vóór dertig jaren en in 1934 door den Senaat der Vrije Universiteit als on-Schriftuurlijk zijn afgewezen.

Wat de Heer Buitendijk nu betoogen gaat is niet, dat men, zich vrijmakend van de motieven en theorieën der Kolléwijn'sche school, in de praktijk haar richtlijnen en voorschriften kan billijken, maar dit: dat haar taalbeschouwing principiële juist is.

Om dit aannemelijk te maken redeneert de Heer B. ongeveer aldus: het fundamentele probleem raakt de verhouding van gesproken en geschreven taal, met name de vraag, aan welke van beide het „primaal“ toekomt. Nu lijdt het geen twijfel, dat de pas geschapen mensch sprak, doch niet schreef. Ergo: de geschreven taal heeft zich naar de gesproken taal te richten en deze laatste naar het „Algemeen Beschaafd“.

Voor zoover een gepaste eerbied voor de traditie en inachtneming van de regels der analogie dit gedooft, moet de spelling zoo dicht mogelijk de uitspraak der beschaafde sprekers benaderen. En dan vooral: „de verbuigings-uitgangen (ook de sexe-n van Min. Marchant) moeten uit de schrift-taal verdwijnen, aangezien ze in de gesproken, d.i. de levende taal, althans van Noord-Nederland, niet meer bestaan“ (spatiëring van mij, D.)

Ziehier de Kolléwijn'sche theorie gedooft en gekerstend in een meer dan Rooms-Katholiek tempo. Wien dit verrast, hij overdenke de in dit verband door den Heer B. gemaakte opmerking: „Ik zal daar niet te diep op ingaan; mijn bedoeling is immers slechts een principiële uiteenzetting te geven“ (spatiëring van mij, D.)

Hiermede zijn, vreezen we, de problemen wel wat fors vereenvoudigd. De nieuwe taalwetenschap, waarmede de Vereenvoudigers zoo gaarne 't zij werken, 't zij schermen of coquetteeren, grijpt heel wat dieper.

We noemen hier slechts één naam: dien van Hermann Paul, in wiens *Prinzipien der Sprachgeschichte* (de eerste druk is van 1880) men de voornaamste Vereenvoudigers-ideeën, voor zooverre ze van taal filosofischen of taalbeschouwend aard zijn, terug kan vinden. De Voors schrijft dan ook: „Een diep inzicht in het wezen van de taal werd eerst verkregen, toen

de taalpsychologie voor de taalwetenschap nuchter banen opende. Het is de grote verdienste van Paul dat hij met zijn *Prinzipien der Sprachgeschichte* in deze richting voorging... De beschouwing van de taal als psychisch product ondermijnde de gangbare voorstelling van de taal als een leven op zich zelf staand organisme.“²⁾

We zullen dus goed doen met in ieder geval Paul te laten spreken. Waarbij het wel vanzelf duidelijk is, dat we niet volstaan kunnen met te lezen hoe hij over taal en schrift denkt. Dat komt pas in het laatste deel van zijn werk aan de orde. Natuurlijk achter de vraag naar de verhouding van gesproken en geschreven taal ligt deze: wat dunkt u van de taal? We spreken over de taal van den mens, Gods beeld geschapen, in zonde gevallen mens.

Allereerst moeten we ons hiervan helder bewust worden, dat Paul, wat zijn denkbeelden over de kunde betreft, zich aan de leiding van Herbart toevertrouwt. Wie het zelf niet slag op slag heeft bemerkt, geloove het op gezag van Paul zelf³⁾. Dit is van te meer belang, omdat Paul de zielkunde ziet als „voornaamste basis“ van zijn wetenschap (pag. 6).⁴⁾ Wat beteekent dit volgen van Herbart. Deze psycholoog (1776—1841) ziet de ziel als de veelbewogen schouwtoon van voorstellingen. Voorstellingen die met elkander versmelten of om den voorrang strijden. De sterkste wint. Wanneer zielkundige processen wil verklaren, zal, gelijktijdig in de natuurwetenschappen gedaan wordt, wetkundige formules moeten opstellen welke de wetten van deze zielkundige mechanica vastleggen.

De oude onderscheiding van „zielsvermogen“ als verstand en wil, berust volgens Herbart niet op realiteit.⁵⁾ Met voorstellingen en haar onderlinge verhoudingen heeft de psycholoog te maken. Daar alleen liggen de werkelijke oorzaken van de psychologisch gebeuren, van denken, gevoelen, willen. Dat deze mechanistische zielkunde geelensruimte laat aan de vrijheid der menschele persoonlijkheid, aan het zedelijk en godsdienst-leven van den mensch, dat ze de ziel als ziel verloochent, is duidelijk. Duidelijk evenzeer, dat een linguïstiek die zich door zulke zielkundige beginselen laat beheerschen nooit die van den Schrift geloofige kan worden.

Wetnu, zooals we reeds opmerkten: deze psychologie heeft in Paul's *Prinzipienlehre* een eerplaats. Daarnaast heeft de evolutie-idee groote invloed op zijn denken.

Hij spreekt van een diertaal, welke een stadium vertegenwoordigt, dat ook de menschele eens heeft doorloopen (188). Taalschepping heeft nog altoos plaats. Een andere wetenschappelijke taalbeschouwing dan een historische is niet denkbaar. Wat hij in zijn werk dan ook wil geven is een theorie der taalontwikkeling. Welke ontwikkeling door welken wordt beheerscht (206; 7). Meest onbewust wordt de taal geschapen. Het doel speelt in de taalontwikkeling geen andere rol dan Darwin het toekent op het gebied der organische natuur. Doelmatigheid beslist over het al of niet voortbestaan der taalelementen (32). Het toeval vindt erkenning (203 enz.).

Belangrijk is ook, dat voor Paul er zooveel talen zijn als individuen. Zooals de zoologie een rationaal ommekeer ten goede heeft beleefd, door verovering van het inzicht, dat er alleen individuen bestaan en dat de soorten slechts abstracties zijn van het menschele verstand (36); zooals de psychologie pas wetenschap werd op het oogenblik dat ze de onderscheiding der „zielsvermogen“ prijs gaf, wij enkel product van abstractie, zoo is het voor de taalwetenschap van vitaal belang te zien, dat een „Gemeinsprache“, een algemeen taal (als b.v. het Nederlandsch) geen reël bestaan heeft.

Om dit toe te lichten, grijpt Paul naar een voor ons zeer leerzame vergelijking: de algemeene taal verhoudt zich tot het werkelijke spreken als het een belijdenis tot het geheel van godsdienstige opvattingen en gevoelens in een bepaald kring. Reël zijn de laatste; de confessie is slechts ideaal norm. Zoo nu staat het ook met de taal: reël is wat deze of die Nederlander op een gegeven oogenblik spreekt; het Nederlandsch moge als ideaal maatstaf dienst doen, maar daarmede is dan ook alles gezegd. Wat den taalvorschier aangaat, dat is alle uitingen van het spraakvermogen van alle individuen. (404; 24).

Ongedwongen volgt hieruit: alleen dat taal-leven mag „natuurlijk“ heeten, dat door geen vorm van schoolmeesterswerkzaamheid wordt geregeld. (33).

Het vereischt, dunkt ons, geen lang nadenken om in te zien, dat een taalbeschouwing, die loonder anderen deze uitspraken voert, door het Schriftgeloof niet kan worden geëssimileerd. Het evolutionisme, dat de spraak van de beelddrager Gods ontadelt tot een soort geperfectioneerde diertaal; de loochening van zondeval, spraakverwarring en spraakverwording; de hiermede onmiddellijk gegeven critische houding tegenover opzettelijke taalcultuur; het breken van

2) De *Achtergrond van de Spellinghewatie* (1919), opgenomen in *Verz. Taalk. Opst.* I, Groningen 1924, pag. 161 vlg.

3) Voorrede 4de dr., pag. V.

4) We citeeren naar den 5den druk, Halle, 1920.

5) De Christen, die dezen term minder juist mocht achten heeft daarvoor andere gronden dan Herbart, en van Paul (11). Zie b.v. *Bavinck-Kuiper, Inleiding in de Zielkunde*, pag. 23 vlg.

1) Het Boek voor Moeder, onder redactie van Jo Kalmijn-Spijrenburg, A. Knoppers-Valkenier, G. Sevensma-Themmen. Uitgave N.V. J. H. Kok te Kampen. Gebonden f 4.50.

1) *Pedagogisch Tijdschrift voor het Chr. Onderwijs*, Aug.-Sept. 1938.

alle vastheid in h
ijke taaluitingen
van de hogere
heerscht en nor
met de Openbari
of liberale politi

Paul nu is het,
als grondlegger
Behalve hij, heb
en anderen hun
vrucht, maar he
ons hen te laten
bewijs, vastgeste
Paul ook corrige
brachten, de t
den God der Sc

Zoo bleven da
ralistische opva
wortelt hun the
isoleerde ziensw
om de begrippen

De groote vra

Als schepsel G
vergroeiend, vo
nade bewaard, i
door den mens
verzorgen en in
blinde noodzake
product, indien
aan geen norm

Voor het taal
al werd en we
aard, de wijn n

Het zou even
zijn een groot a
dissen die Vi
zeer begrijpeli
landsch uitgave
bochel“; „aan
eisen“ en zoo
maar vestigen
te doen hebbe
zelf gezonde
doch met uitve
sel dat zich bi
ling van een
taalsoort... v
dacht of zorg
bestaan.“⁶⁾

Men kwam
taal“ synoniem
taal zich hebl
Beschaafd“; v
reeds aankond

Nu is het m
los van den
toch ook ernst
politieke dwa
toldat de wo
dier leuzen vo
nn in ons ge
derne taalwet
beweging het
kennen als v
sprongen van
digers zelf ni
wezen, hebber
van de theori
K.

6) *Kruisinga* is
aan Wille, Taalt

In „The F
Kuiper een l
besluiten, do
in Noord-Am

Bij den ke
Heilig Avond
maalsformuli
gebruikt.

Er werd e
gestelde her
studeeren en

Goedkeuri
commissie v
maken van
van de „inte
eenkomstig
van.

Aan bestar
leken-mode
de synode
financieel o
nemen.

Voorstelle
van tweeja
De synode